

Բ Ի Ի Ր Ա Կ Ն

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՃԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

Ի. ՏԱՐԻ

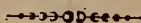
8 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 1906

ԹԻԻ 2

Շահաւոր Ձեռնարկ

ԳՈՐԾԻ ՆՈՐ ԱՍՊԱՐԷԶ

ՄԵՐ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

Յաճախ առիթ կ'ունենանք լսելու սա դանդաղոր որ
բնական ալ կ'երևի.

« — Ա՛լ ձանձրացանք մանիֆաթութեայէն, ա՛լ ձգենք
սա բամբակին օձիքը: Կը բաւէ՛ ինչ որ դրուեցաւ այս վա-
ճառքներուն եւ անոնց հրապարակին վրայ. քիչ մ'ալ տար-
բեր նիւթերու վրայ ծանօթութիւններ, ուրիշ շահաւոր առ-
պարէշներու վրայ տեղեկութիւններ տուէք »:

Սրդարեւ, ամէն անգամ երբ հարկ ըլլայ առեւտրական
երկու տող բան գրել, գրէ՛ծէ անխուսափելի կերպով այդ
գրութեան նիւթը բնամբակն ու մանիֆաթութեան կ'ըլլայ:
Բայց ի՞նչպէս կարելի է ուրիշ կերպ ընել: Ի՞նչ բան պէտք է
որ մեզ աւելի շահագրգռէ քան այդ վաճառքներն ու անոնց
հրապարակը, քանի որ Պոլսեբնակ եւ դաւաւաբնակ մեր
համայնքին ստուար մեծամասնութիւնը անո՛նցմով կ'գրադի,
անո՛նցմով կ'ո՛ճարէ իր ապրուստը, անո՛նցմով կը շինէ իր ա-
պագան ու դեռ չատ ու չատ բաներ ունի խմանալիք և սորվե-
լիք անոնց վրայ: Շատեր կը կարծեն որ իրենք այս նիւթերը

վերջին ծայր մշակած, անոնց յատուկ գիտելիքները պէտք եղածին չափ սորված ու զանոնք արդիւնաւորելու համար ամէն միջոց ի գործ դրած են և շահու նոր ասպարէզներ կը փնտռեն :

Անցեալ օր վաճառական մը կ'ըսէր մեզի թէ սը-նունդի նիւթերու առևտուրը շատ բանուկ է ու շահաւոր եւ հետեւաբար անոնց՝ մանաւանդ պանիրի, աղած ձուկի վրայ տեղեկութիւններ շատ օգտակար պիտի ըլլան մեր գործի մարդերուն, որոց մէջ այս կարգի վաճառքներու առևտրովը զբաղող բնաւ չկայ : Անտալով այս խորհուրդին, կը Դիւթանք մեզի քիչ ծանօթ ու շատ շահաւոր ենթադրուած վաճառքի մը՝ պանիրին վրայ և անոր պատրաստութեան ու վաճառականութեան եղանակին ու ընթացքին վրայ հետեւեալ տեղեկութիւնները տալ, որոցմէ եթէ ոչ նիւթական շահ մը, գոնէ գործնական բարոյական մը կրնանք հանել :

Պանիրի վաճառականութիւնը արդարեւ շահաւոր գործ մ'է : Առևտուրը գրէթէ կանխիկ է : Վաճառքին մինչեւ յետին մասը կը ծախուի և սպառումը շատ է : Միայն Պոլսոյ մէջ տարին մօտաւոր հաշուով 4 միլիոն քիլօ խաշէր կ'սպառուի և երբեմն ալ կարծուածէն շատ աւելի շահեր կը ձգէ : Քանի մը տարի առաջ, մեզի ծանօթ պանիրի վաճառական մը խօսակցութեան միջոցին ցոյց տալով վաճառատան մէջ շարուած պանիրի պարկերը, կ'ըսէր : « — Այս տարի մեր գործերը յաջող են և իւրաքանչիւր պարկին մէկ շարքը դրամագլուխ, միւս շարքը շահ է : Եթէ երկու տարի ալ այսպէս շարունակէ, խան մը կանգնել բան մը չէ » :

Վաճառումը կանխիկ, սպառումը մեծաքանակ ու առանց մնացորդի ծախուող ապրանքի մը այսքան մեծ, 50% շահ արտադրելը ո՛րքան ալ հազուադէպ ըլլայ, կարելի չէ երեւակայել ուրիշ առևտուրի մը մէջ ու կ'արժէ հետաքրքրուիլ այս գործով և ուսումնասիրել անոր գործառնութեան պայմանները :

Նախ ըսենք թէ պանիրի վաճառականութեան մէջ՝ հրապարակէն առնել ծախելը չէ որ այնքան շահեր կը ձգէ,

այլ զայն շինելը ու հրապարակին ծախելը: Պանիրի վաճառականը պէտք է ինք շինէ կամ շինել տայ:

Խաչէր պանիրը⁽¹⁾ Բումէլի քանի մը նահանգներուն մէջ միայն կը շինուի: Կարեւոր դրամագլուխի մը կարօտ, փափուկ ու կնճռոտ ձեւնարկ մ'է այս, որուն մէջ յաջողելու էական պայմանն է գործողութեանց անձամբ հսկել և տարւոյն մեծադոյն մասը դործին կեդրոնը անցընել: Երկրորդ պայմանն է բաւական քանակութեամբ կաթի հայթայթումը ապահովել, նպաստաւոր դիներով համաձայնիլ քանի մը դուարարոյժերու հետ, անոնց նախազօք տալ մեծ գումարներ, ի պահանջել հարկին մինչեւ հազարաւան ոսկի որոց փոխարէնը կը վճարուի մաս մաս, առօրեայ յանձնուած կաթին արժէքովը: Կը պատահին ձախող տարիներ, ուր անկարելի կ'ըլլայ հաշիւը փակել և միեւնոյն նախազօքները կրկնել հարկ կ'ըլլայ: Կաթին կանոնաւոր հայթայթումը ապահովելէ վերջ, պէտք է պանիր շինելու համար կաթին յանձնուած վայրերուն մօտ յարմար տեղեր մանցրաներ բանալ, զանոնք վարելու կարող փորձ արհեստաւորներ գտնել ու անոնց վրայ միշտ հսկել, որովհետեւ այս դործին մէջ փոքր զանցառութիւն մը հիմնովին կը տապալէ ձեւնարկը: Եթէ այս գլխաւոր պայմանները յաջողութեամբ կատարուին, կը մնայ հրապարակին տրամագրութիւնը, այսինքն արհեստակիցներուն ձեռքը գտնուած կամ գտնուելիք վաճառքին քանակութիւնը և պանիրի առուտուրին վրայ ազդեցութիւն ունեցող կարգ մը սեռենդներու գինն ու սպառումը:

Պանիրի առեւտուրով զբաղող քանի մը վաճառական միայն կայ, սակայն աւելորդ է ըսել որ այդ թիւն իսկ շատ է անոնց մէջ մեծ մրցում մը բանալու եւ հարկադրելու զանոնք որ ունեցած վաճառքին ամենափոքր շահերով ծախեն: Գալով այն ազդեցութեան դուր, սնունդի վերաբերեալ ուրիշ վաճառքներ կ'ունենան պանիրի առեւտուրին

(1) ձերմակ պանիրը երկարատեւ չկրնալ դիմանալուն եւ հեռու տեղեր փոխադրութիւնը դժուար ըլլալուն, առեւտրական տեսակետով կարեւորութիւն չունի:

վրայ, պէտք է գիտնալ թէ ուտեստեղէնի հրապարակին վրայ ո եւ է վաճառքի մը առատութիւնն ու աժանութիւնը արգելք կ'ըլլայ ուրիշ տարրեր տեսակի մը սպառումին: Օրինակի համար, ստուգուած իրողութիւն մ'է որ ձուկն առատ ու աժան եղած ատեն, պանիրի սպառումը կը նուազի եւ առեւտուրը կը փնասուի:

Վերջապէս եթէ հրապարակին տրամադրութիւնները, ինչպէս նաեւ շինութեան պայմանները նպաստաւոր ըլլան եւ գործը յաջող սխալ ու յաջող աւարտի՝ ձեռնարկը խիստ արգիւնաւոր կ'ըլլայ, երբեմն շատ մեծ, իսկ սովորաբար 5-10⁰/₀ շահ մը կը ձգէ, ինչ որ խիստ մեծ շահ մ'է վաճառումը գրէթէ կանխիկ, սպառումը մեծաքանակ ու ողջ վաճառքի մը համար:

Թերեւս հարցուի մեզ թէ մեր դրամատէր առեւտրականներէն ո՞վ կը յօժարի ձեռնարկել գործի մը, ուր հաւանական շահու մը ակնկալութեամբ, ստիպուած է երկար ժամանակ գոհել իր հանգիստը, ցրուել իր դրամադրուիւմը հեռաւոր երկրագործներու, անդուլ եւ անդադար հսկել գործին վրայ, եւայլն եւայլն: Ուստի ապարդիւն չե՞ն այս տեղեկութիւնները գորս կը հաղորդենք եւ որոնցմէ ո՞չ ոք կրնայ օգտուիլ:

Մենք տարբեր կերպով կը մտածենք: Մեր ծրագրին համաձայն պիտի քննենք միշտ մեզի համար օտար հրապարակներու գործերն ու գործելու պայմաններն եւ անոնց մասին յաճախ տեղեկութիւններ պիտի տանք մեր ընթերցողներուն, որոնք կրնան եթէ ոչ անմիջական արդիւնք մը, գոնէ բարոյական եւ նիւթական օգուտ մը քաղել:

Իր գործէն դժգոհ ու պանիրի կամ անոր նման շահաւոր գործերու վրայ տեղեկութիւն ուղող առեւտրականները պիտի տեսնեն որ ամէն գործի մէջ յաջողութեան պայմանը դժուարին է, զոր պէտք է լրացնելու աշխատիլ եւ ամէն ձեռնարկի մէջ յաջողութիւնը դադանիք մը ունի զոր պէտք է լուծել գիտնալ:

ԳԱԹԵՐՔԸ ՕՂԼՈՒ ԽԱՆԻՆ ՄԷՋ

Սենտիքային քացառիկ զեղչերը

ԽՈՐՀՈՒՐԳՆԵՐ

ԳԱԻԱՌԱՅԻ ԽԱՆՈՒԹՊԱՆՆԵՐՈՒՆ

Մանիֆաթուրայի հրապարակը կայուն վիճակ մը ունի, գաւառներու մէջ սաստիկ ձմեռ մը տիրելուն համար: Նոր ապրանք ալ չեկաւ Եւրոպայէն: Ֆապրիքաները դժուարաւ կը խոստանան մինչեւ Սեպտ. — Հոկտ. յանձնել իրենց եղած ֆաւանսները: Գործ չըլլալով հանդերձ, Պոլսոյ վաճառականներուն քով ապրանք ալ չկայ, այնպէս որ երբ առուտուրը բացուի, տեսակի պակասութիւնը զգալի պիտի ըլլայ և պատրաստ ապրանքներն ալ բամբակի գինին հետ համեմատական կերպով չէ որ պիտի ծախուին: Մանչէսթրի գործարանատէրները չափազանց խոշոր անկաժմաններու տակ մտած ըլլալով, նոր խնդրանքներու համար ա՛յնպիսի գիններ կը պահանջեն որ միայն բամբակին 9 բէնա եղած ժամանակը ներելի է, մինչդեռ բամբակը կ'արժէ այսօր 5,80: Յանձնումները ա՛յնքան ուշ կ'ըլլան որ ո՛չ մէկ վաճառական չի համարձակիր յանձնարարութիւններ տալ: Օրինակի համար, այսօր Բօթէրի կամ Կրաֆդընի տպածոններուն պէտք ունեցող վաճառական մը առ նուազն 5—6 ամիս սպասելու է յանձնարարուած ապրանքը ստանալու համար: Այս պատճառաւ է որ 95—96 յիւ. ծախուած զեղին Կրաֆդընը այ-

սօր 100 փր. դժուար կարելի է գտնել, ան ալ ո՛չ ամէն տեսակներով: Այսպէս է նաեւ ճերմակ ապրանք չինող առաջնակարգ գործարանատէրերու համար, որոնք շատ աւելի երկար պայմանաժամ կը պահանջեն յանձնումի համար: Ի՞նչ ըսածը հաստատելու նպատակով, աւելցնենք որ հակառակ բամբակին $10\frac{1}{2}$ —11 միլիոն հակ եղած ըլլալու ստուգութեան, գիները այսօր ամուր են 5,80ի վրայ և ասոր միակ պատճառը Լիվրքուլի և Մանչեսթրի գործարանատէրներն են, որոնք հասած բամբակը անմիջապէս կը դնեն, իրենց ստացած ֆաւանսները կարենալ ամբողջացնելու համար: Իրաց այս վիճակին մէջ, ապրանք ունեցող Պոլսեցի վաճառականները անշուշտ պէտք եղածին պէս կ'օգտուին իրենց գիները ամուր բռնելով: Իտալական, գերմանական և աւստրիական գործարանատէրներն ալ այս միջոցին շատ զբաղած են, որով չեն կրնար իրենց գիները բամբակի գընոյն հետ համեմատական բռնել: Իտալական քապօդին և մահուտիին գիները միշտ բարձր են և այն վաճառականները, որոնք այս բարձրութենէն խրտչելով ժամանակին ապսպրանք չեն ըրած, հիմակ առանց տեսակի մնացած են: Օրինակի համար, բամբակը 7 և անկէ վեր եղած ժամանակը Քօդօնիֆիցիօ Վէնէցիանոյի $82\frac{1}{2}$ սանդիմէդրնոց մահուտիին համար 42 սնդմ: կը պահանջուէր: Այս գինը բարձր նկատելով չառնող վաճառականները հիմակ ստիպուած են 44—45 սնդմ: փ վրայ յանձնարարութիւններ տալ և առհասարակ այսպէս ամէն ճերմակ ապրանքներու համար: Գաթըր Օղլու բառաժին մէջ նոր բացուած աւստրիական ֆապրիքաներու ընկերակցութեան ներկայացուցիչները սկսած են բաւական կարեւոր գործեր ընել մեր հրապարակին մէջ տօքումայի, վիշիի և գերմանական ֆիստանցուններու վրայ, որոնք թէ՛ ածան են և թէ՛ ընտիր:

Վըլուրի ու բաղէնի նոր ֆոյէսիօնները սկսան կամայ կամայ հասնիլ: Գիները բարձր են, բայց զնողներ չեն պահիր: Ամէն գործարանատէր իր ուղեւոր վաճառորդները զրկած է մեր հրապարակին վրայ: Սէնտիքային վըլուրի եւ բաղէնի ֆոյէսիօնները գեւ չեկան, որպէսզի վըլուրներու

ընդհանուր գինին վրայ գաղափար մը կազմուի : Սէնտիքան թէեւ որոշ գինով և որոշ զեղչով կը ծախէ ամէն գնողի, սակայն շատ ապրանք սպառողը վերջէն մէկ երկու սանդղի մասնաւոր զեղչ մը կ'ընդունի Սէնտիքայէն : Ասոր համար է որ երբեմն մեծ վաճառականները Սէնտիքային վըլուրները ուրիշներէն քանի մը փաւրա պակաս կը ծախեն :

Գաւառացի խանութպանները, Պոլսոյ վաճառականներուն պէս, պէտք է օգտուին իրենց ձեռք գտնուած ապրանքներէն, ապրանք գնելէ աւելի իրենց ունեցածը սպառելու հետամտելու են լաւագոյն գիներով, Հիմաիւան գիներով ծախու առնուած ապրանքէն բնականաբար շահ չեներ : Պէտք է միայն տեսակի համար չափաւոր գնումներ ընել :

Խամ. — Աժաննոցին վրայ խնդրանքը շատ է, և ապրանք գրէթէ չկայ : Ծանր ու լայն տեսակները ըստ բաւականի կը գտնուին և գալիքներ ալ կան :

Մահուսի. — Ամառուան մէջ խնդրանքը շատ ըլլալուն, վաճառականները մեծաքանակ բերել տուին և աշնան յուսացուած գործերը չըլլալուն, սոքի մնաց : Տեսակաւոր պատրաստ կը գտնուի, բաց ի իտալականներէն, որոնց գինը բարձրացած է :

Քապոդ. — Ամէն եղանակի յարմար տեսակ մը ըլլալուն, խնդրանքը շատ և ապրանքը քիչ է, որով գինը բարձր և տեսակը նուազ եղած է, մասնաւոր իտալական նեղ տեսակները :

Խասա. — Տեսակաւոր կը գտնուի, բացի 40 փր. ծախուելիքէն :

Վերջապէս ձերմակ ապրանքի աժաննոց տեսակները միշտ պակաս են եւ գինները բարձր :

Թեքզիթ, սալաւալու, մերմե Եանի տեսակաւոր կը գրտնուին, բայց գիները 5-10% բարձր են :

Վրլուրի և բագեհի բռնուած գլխաւոր տեսակներուն գինը 5-10% աւելի է : Օրինակի համար, 105 փր. նոց վըլուրը 110 փր. ի եւ 98 փր. նոց բազէնը 106 փր. ի կը

ծախուի: Նոր գիները յայտնի չեն, բայց կը կարծուի որ 3-5 փր. աւելի ըլլան:

Պասմա. — Գարնան տեսակները դեռ եկած չեն: Հինէն մնացած եւ տեսակը կոտրած ապրանքները իրենց բոլին գինէն 5-10 փր. պակասով կը ծախուին, իսկ ընթացիկ տեսակներուն գինը 2-3 փր. աւելի է, մանաւանդ սարը քրէթոնին եւայլն:

Տիւզ ալ. — Բացի այն կակուղ տեսակէն, որուն մէջը ձերմակ է, մնացածները տեսակաւոր կը գտնուին եւ գինները տարբերութիւն մը չեն կրած:

Տօփումա, սրիլ, սաթեն եւ սպինաթօ պատրաստ կը դրուուին եւ գիները փոփոխութիւն մը կրած չեն:

ԲՐԴԵՂԷՆ ԱՊՐԱՆՔ. — Ընդհանուր առմամբ գիները սուղ են: Զմրան տեսակներուն մթերքը քիչ է, իսկ գարնան տեսակները դեռ չհասան: Գալիքներուն մէջ մասնաւորապէս գերմանական տեսակները շատ են: Թէեւ բոլորը սուղ է, բայց գիներուն վրայ զգալի տարբերութիւն մը չեղաւ դեռ: Գերմանական տեսակները թէ՛ իրենց փայլունութեան եւ թէ՛ նորութեան համար կը փնտուրին, թէեւ շատ դիմացկուն չեն:

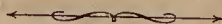
Յաջորդ շաբթու խալական, գերմանական, ֆրանսական եւ անգլիական դործարաններու կողմէ ուղեւոր պաշտօնեաներ կ'սպասուին Պոլսոյ հրապարակին վրայ, յանձնարարութիւններ ստանալու համար:

Անասուլուի մէջ յուսալի է որ լաւ դարուն մը ունենանք որ մեծապէս պիտի նպաստէ առեւտրական յաջող դործանութիւններու:

ԲԻԻՐԱԿՆԻ Խմբագրութիւնը խորին շնորհակալութիւն կը յայտնէ իր աղնիւ պաշտօնակիցներուն, որոնք շնորհ ըրած էին համակրութեամբ ողջունել առեւտրական թերթի մը հրատարակութիւնը:

ՕՍՄԱՆՑԻՆԵՐՈՒՆ
Առեւտրական ճառակը
փառաբանուած

ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ՀԻԻՊԱՏՈՍԻՆ
ՏԵՂԵԿԱԳԻՐԸ
ԹՈՒՐԲԻՈՅ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՎՐԱՅ

ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐ՝ ԳԵՐՄԱՆԱՅԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆԱՏԷՐԵՐՈՒՆ

×

Գերմանական վաճառականութիւնը շատ զարգացեալ վիճակ մը ունի Թուրքիոյ մէջ, բայց կարելի է աւելի զարգացնել եւ առեւտրական մեծամեծ գործառնութիւններ ընել, եթէ գերմանացի գործարանատէրները սրբագրեն իրենց քանի մը թերութիւնները: Այս գործարանատէրներուն սխալներէն մէկը սա է որ երբ իրենց ներկայացուցիչին նմոյշներ ղրկեն, կը կարծեն թէ անոնք իրենց արտադրութիւններուն յաճախորդ գտնելու համար ամէն բան ընելու կարող են, մանաւանդ եթէ իրենք այդ ներկայացուցիչներուն խորհուրդին հետեւած են վաճառքի մը տեսակին եւ ֆինքիսն նկատմամբ: Գործարանատէրը կը կարծէ որ ա՛լ ամէն բան եղած լինցած է: Բայց սխալ է այս: Առեւտրական հրապարակին տովորութիւններուն եւ յաճախորդին ճշակին վրայ ճշգրիտ գաղափար մը չառնուիր թշտակցու-

թեամբ: Ներկայացուցիչները երբ կարգ մը վաճառքներու՝ ինչպէս պատմայի եւայլն, վրայ երկու երեք ամիս գործառնութիւն ընելէ ետքը, նոր նմոյշներու պէտքը կ'զգայնեն, գործարանատէրները շատ անգամ չեն հաւատար թէ ստուգիւ այն տեսակ պէտք մը կայ եւ այլ եւս երկար ու տաղտկալի թղթակցութիւն մը կ'սկսի փոխանակուիլ գործարանատէրոջ եւ անոր ներկայացուցչին միջեւ, առանց արդիւնքի: Անշուշտ հեռու գտնուող մը չի կրնար ճշգրիտ գաղափար մը կազմել թէ Արեւելքին գոյներու զանազանութեան եւ ներգաշակութեան վրայ ի՞նչ սուր աչք մը ունի: Համոզուելու համար, անձամբ տեսնելու է թէ Օսմանցի վաճառական մը ի՞նչ անհաւատալի արագութեամբ նմոյշներու հաւաքածոյի մը մէջէն կը գտնէ անգամ մը տեսնուած օրինակը եւ մէկդի կը նետէ իբրեւ հինցած, նորաձեւութենէ ինկած:

Պոլսոյ առեւտրական հրապարակին վրայ գործել ուզող գերմանացի գործարանատէրներէն գոնէ գլխաւորները պէտք է անձամբ Պոլիս գան, հրապարակը եւ անոր սովորութիւնները ուսումնասիրեն եւ ասպա ներկայացուցիչներու միջոցաւ գործեն ըստ պահանջման: Առեւտրական հրապարակ մը անձամբ քննելէ առաջ եկած արդիւնքը ուղեւոր պաշտօնեաներու միջոցաւ ալ չստացուիր, որովհետեւ այս վերջինները իրենց հարկ դատած փոփոխութիւնները անմիջապէս ի գործ դնելու արտօնութիւն չունին մեծ մասամբ եւ ո՛չ ալ կրնան որոշում մը տալ իրենց ունեցած տպաւորութեան համեմատ:

Իտալիոյ վաճառականութեան եւ ճարտարարուեստին յաջողութիւնը գլխաւորաբար այս անձնական քննութեան արդիւնքն է: Սակեցնենք նաեւ որ Արեւելքի հետ առուտոր ընող գործարանատէրի մը յաջողութեան գլխաւոր պայմաններէն մէկն ալ յանձնարարութեանց գործադրութիւնն է՝ ճիշտ նմոյշներու համաձայն:

Պատրաստ Պաշտօններ

ԱՌԵԻՏՐԱԿԱՆ ԵՒ ՍԵՂԱՆԱԻՈՐԱԿԱՆ

ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

×

Պոլսոյ մէջ վերջերս բացուած դրամական մեծ հաստա-
տութիւններուն և անոնց մարնաճիւղերուն համար պէտք կար
բաւական թիւով պաշտօնեաներու, որոնց ընդունելութեան
էական պայմանն էր հմտութիւն Առեւտրական գիտութեան:

Ներկայացողներէն շատերը, երկրորդական վարժարանի
շրջանաւարտ եւ հրապարակի վրայ ալ քիչ շատ փորձա-
ռութիւն ստացող անձեր, մերժուեցան, իսկ առեւտրական
բարձրագոյն վարժարանէ մը, Գատը գիւղի Ֆրէներուն ձե-
մարանէն (Institut) վկայեալներ ընդունուեցան անմիջա-
պէս: Ահաւաստիկ առեւտրական վարժարան մը, որմէ շրջա-
նաւարտ եղողներուն համար պատրաստ պաշտօններ կան
մայրաքաղաքիս առեւտրական եւ սեղանաւորական մեծ հաս-
տատութիւններուն մէջ:

Այս պարագայէն հետաքրքրուելով, ձեռք անցուցինք
յիշեալ վարժարանին յայտագիրն ու ծրագիրը, որոնց ամ-
փոփումը պիտի հաղորդենք մեր ընթերցողներուն, որովհե-
տեւ այս կերպով պիտի շեշտուի մեր ձեռնարկին պէտքն ու
կարեւորութիւնը եւ միանգամայն պիտի պարզուի որոշա-
պէս թէ ի՞նչ է առեւտրական գիտութիւնը, ի՞նչ են այս
գիտութեան տարերքը, եւ անիկա ի՞նչ նիւթեր կ'ուսու-
ցանէ, որոնց հմտութիւնը գործի մէջ յաջողելու պայման նը-
կատած էինք նախորդ յօդուածով մը:

ՎԱՐԺԱՐԱՆԻՆ ՊԵՏԲՐ ՈՒ ՆՊԱՏԱԿԸ. — Ընկերային
ամէն դասակարգի անհատ պէտք ունի առեւտրական բարձ-
րագոյն ուսումի մը, որովհետեւ մարդ ի՞նչ դիւրքի մէջ ալ
ըլլայ, կը պարտաւորուի առաւել կամ նուազ ճանչնալ չըւ-
կոյի գործերու տեսականն ու գործնականը, իսկ առեւտուրի,

ճարտարութեան կամ վարչութեան պաշտօնէի մը համար անհրաժեշտ է այդ ուսումը, առանց որու ստիպուած է երկրորդական պաշտօններու մէջ մնալ մինչեւ վերջը:

Առեւտրական ուսուցման պէտքը օր ըստ օրէ կ'աւելնայ: Վաճառականութիւնը նոր հնարքներն ու գիտերը շահագործելով, անհունապէս ընդարձակած է իր սահմանները: Առեւտրական գործիքները կատարելագործուած, փոխադրութեան միջոցները շատցած ու դիւրացած, վարկի հաստատութիւնները անհամեմատ կերպով զարգացած ու համագգային առեւտր. յարաբերութիւնները վերջին աստիճան բազմապատկուած են: Այս յառաջդիմութիւնները՝ յաջողելու համար դիւրութիւններ եւ միանդամայն երաշխաւորութիւններ են առեւտրականին, եթէ անիկա հմուտ ըլլայ առեւտրական գիտութեան, զոր կը կազմեն Առեւտր. թուաբանութիւն, հաշուակալութիւն, վաճառագիտութիւն, ուսումնական վաճառաց փոխադրութեան, Առեւտր. Աշխարհագրութիւն, Առեւտր. Պատմութիւն, քաղաքական Տնտեսագիտութիւն, իրաւագիտութիւն, լեզուագիտութիւն:

Գիտութիւններու այս անունները սակայն՝ առանց անոնց ընդգրկած նիւթերը յիշելու, չեն կրնար որոշ դադափար մը տալ ու շահագործել ընթերցողը: Այս պատճառաւ օգտակար տեսանք մանրամասնութեամբ հոս դնել անոնց տարրերը:

Ծ Ր Ա Գ Ի Ր

1. Առեւտր. քուաքանութիւն

Ա. — Տոկոսի, զեղչի հաշիւներ ամէն ձեւերով եւ ազիւտակներու գործածութիւն: Բ. — Պարզ ու նոր մէթոտով հաշուընթացներ: Գ. — Այլ եւ այլ տեսակի չափերու, կշիռներու, դրամներու գործողութիւններ: Դ. — Դրամի, վաճառքի եւ արժէքաւոր իրերու վրայ դրամատան գործողութիւններ: Ե. — Փոխանակագին (change), արաիդրած եւայլն: Զ. — Սեղանաւորական ու զրամատան հաշիւներ: Է. — Ապահովագրութիւն: Ը. — Վիճակագրական ծանօթութիւններ:

2. Հաշուագիտութիւն (սեսական)

Ա. — Առեւտուրի վրայ տեղեկութիւններ եւ գնման, վաճառման ու փոխադրութեան յատուկ վաւերացութեան թուերու ուսումնասիրութիւններ: Բ. — Առեւտրական ու սեղանաւորական մեծ հաստատութիւններու կազմակերպութիւնը: Գ. — Հաշուակալութեան տարերքն ու տեսականը: Դ. — Հաշիւներ խաւարելի, դասակարգելի, լուծել եւ հակաշուել: Ե. — Ձանաղան տուետր. ընկերութիւններ ու սէնարքաներ, անոնց կազմութիւնը, գործառնութիւններն ու գործողութիւնները: Զ. — Տոմարակալութեան այլ եւ այլ դրութիւններ: Է. — Մասնաւոր հաշիւներ եւ փոխադրական ու ճարտարային ձեռնարկներ:

Գործնական մաս. — Առեւտրական գրասենեակ:

Ա. — Վաճառատան վարչութիւնը, միայուն եւ գործօն գրամագլուխ, հաշիւները տոմար անցընել, հրատարակութիւն: Բ. — Վաճառք, յանձնարարութիւն, աւանդ, առեւտր. ընկերութիւն, Գ. — Ներածութիւն, արտածութիւն, դրանցիդ: Դ. — Դրամատան ու տպահովագրական հաշիւներ: Ե. — Ձանաղան լեզուներով թղթակցութիւններ: Զ. — Տեղեկագիրներ հրապարակի առեւտր. կայութեան վրայ՝ մասնաւոր եւ տաշտօնական:

3. Վաճառագիտութիւն

Ա. — Նախնական նիւթերու եւ գործուած վաճառքներու բազմաթիւ օրինակներ: Բ. — Վաճառքներու արտագրավայրը, յատկութիւնն ու արժէքը: Գ. — Ընդհ. ծանօթութիւններ նախնիութեան արտահանութեան վերայ ու զանոնք գործելու լաւ եղանակները: Դ. — Վաճառքներուն կեղծերն ու նմանութիւնները: Ե. — Քիմիական ու մանրագիտական վերլուծում: Զ. — Արտածման հրապարակներ եւ վաճառման պայմաններ: Է. — Վաճառաց պաշտատունը, առաքումն ու մաքսի սակերը:

4. Ուսումն փոխադրութեան

Ա. — Շողենաւի եւ շողեկառքի ընկերութեանց կողմէ վաճառքներու համար ընդունուած դասակարգութիւնը :
 Բ. — Ուսումնասիրութիւն պայմանագրութիւններու :
 Գ. — Ապահովագրութեան տեսակներ : Դ. — Թարի-
 ֆաներու ուսումնասիրութիւններ : Ե. — Նամակատան
 հեռագրատան , օթերու , մթերանոցներու , մաքրատան
 եւ Ռէժիի վրայ տեղեկութիւններ :

5. Առեւտրական աշխարհագրութիւն

Ա. — Երկրին կազմութիւնը , հողին բնութիւնը , կլի-
 ման : Բ. — Երկրագործական արտադրութիւններ , դը-
 լարաբուծութիւն : Գ. — Հանքային արտադրութիւն-
 ներ , մետաղներու եւ քարի հանքեր : Դ. — Ճարտա-
 րարուեստի արտադրութիւններ ու անոնց կեդրոնները .
 Ե. — Հաղորդակցութեան ճամբաներ , թղթատարի , հե-
 ոսգրի , շողենաւի ու շողեկառքի երթեւեկութիւններ :
 Զ. — Դիւտաւոր հրապարակներու ներածութիւն , ար-
 տածութիւն , եւ առեւտր. սովորութիւններ : Է.
 — Մաքսային դրութիւն , առեւտրական դաշնագրու-
 թիւններ , կշիռ , չափ , դրամ զանազան տէրութեանց :

6. Առեւտրական պատմութիւն

Ա. — Վաճառականութեան դերը : Բ. — Անոր ազդե-
 ցութիւնը քաղաքակրթութեան վրայ : Գ. — Հին , միջին
 դարու եւ նոր վաճառականութեան պատմութիւն : Դ.
 — Ժամանակակից պատմութիւն անտեսական աշխարհի :

7. Քաղաքական ճնշեալութիւն

Ա. Արտադրութեան ազդակներ : Բ. — Աշխատութիւն եւ
 դրամագլուխ : Գ. — Շահերու եւ վնասներու բաժանում .
 Դ. — Վաճառում , փոխանակութիւն , արժէք , դին :
 Ե. — Դրամ , դրամական՝ դրութիւններ : Զ. — Առեւ-
 տուր , չափադիտութիւն եւ համագրաւում : Է. — Մաք-
 սային զանազան դրութիւններ : Ը. — Վարկ եւ առեւ-

տրականին ստորագրութիւնը: Թ. — Խնայողութիւն
եւ ապահովագրութեան տեսակները: Ժ. — Առեւտր.
ընկերութիւններ եւ սէնտիքաներ. ԺԱ. — Սռեւտրա-
կան ու ճարտարարուեստական տաղնապաններ:

8. Խաւազիսութիւն

Ա. — Օրէնքներու բաղդատութիւն: Բ. — Առեւտր.
դատարաններ եւ հիւպատոսարաններ: Գ. — Շարժուն
ու անշարժ, ստացուածքներու ստացում, դնում, սեպ-
հականութիւն, նուէր, ժառանգութիւն, պայմանադ-
րութիւն, երաշխաւորում, փոխանցում, գրաւ, արդե-
ւում: Դ. — Վաճառականին եւ առեւտրական ընկերու-
թիւններու վերաբերեալ օրինական ծանօթութիւններ: Ե.
— Գնման, վաճառման, Առեւտր. թուղթերու, դատա-
վարութեան եղանակներու վրայ տեղեկութիւններ: Զ.
— Ծովային օրէնք, նաւ, նաւավարձ, ծովային
գրաւ: Է. — Ծանօթութիւններ զանազան առեւտրա-
կան օրէնսդրութիւններու վրայ:

9. Լեզուագիսութիւն

Ա. — Կենդանի լեզուներ:

×

Ահաւասիկ ասոնք են Առեւտրական գիտութեան բո-
վանդակութիւնը ու մանրամասնութիւնը, զորս մտադրած
ենք աստիճանաբար հաղորդել մեր ընթերցողներուն, դիմե-
լով փորձառու և հեղինակաւոր անձերու կարծիքին և երկա-
սիրութիւններուն, եւ այսպէս գործի մարդիկը եւ գործի
մարդ ըլլալու պատրաստողները մասնակից ընել այն ար-
դիւնաւոր ձեռնարկներուն, զորս մեզի կը խոստանայ մեր
երկրին առեւտրական փայլուն ապագան, մեր առատաշնորհ
Վեհապետին բարձր հովանաւորութեան տակ:

Ուրիշ առթիւ պիտի խօսինք նաեւ Օսմանեան Առեւտր-
րական վարժարանին վրայ որ ասկից 10 տարի առաջ հալիւ
14 (տասն եւ չորս) աշակերտ ունէր եւ հիմա ունի 1000
(հազար) ի մօտ:

ՀԱՐՏԱՐԱՐՈՒԵՍ

ՀԻՒՍԵԼՈՒ ԱՐՅԵՍՏԸ

«ՈՒԻԼԼՕ» ԵՆ «ՄԸԼ-ՃԵՆՆԻ»

Շատ երկար կ'ըլլայ յիշել բամբակը թելի վերածելու արհեստին զանազան երեւոյթները, սկսեալ աղեկատէն (էօրէքէ) եւ իլէն մինչեւ այն բազմակնճիւ մեքենաները, որոնք այսօր կը գործածուին մանարաններու մէջ։ Այս ուսումնասիրութիւնը խիստ շահեկան պիտի ըլլար, քանի որ պիտի ցուցնէր մեզի որ իւրաքանչիւր նոր մեքենայ, նախորդին վրայ յաւաքգիմութիւն մը ըլլալով հանդերձ, ինչպէս շուտով եւ յաջորդաբար տեղի տուած է աւելի կատարելագործեալ, այսինքն աւելի խնայողաբար եւ աւելի լաւ արտադրող մեքենաներու։ Իբր մեկնակէտ՝ յիշենք որ Անգլիոյ մէջ, նախորդ դարու սկիզբը, տակաւին չէին գիտեր բամբակի թել շինել, կերպասներուն իբր թեղան գործածելու համար։ Միայն առէջք շինելու յաջողած էին, այնպէս որ այն ժամանակի բամբակէ կերպասները ստուգիւ կէս բամբակի կէս վուշ էին, քանի որ սահպուած էին այս վերջին նիւթը գործածել թեղանին թելերուն համար։ Այսօր, անգլիական այս ճարտարարուեստը կատարելութեան հասած է։ Բամբակը քաղուելէ եւ մաքրուելէ ետք Եւրոպա կը զրկուի եւ մանարանները այն վիճակին մէջ կը դնեն զայն։ Աւաջին գործողութիւնը, որուն կ'ենթարկուի բամբակը, նորէն մաքրուելու եւ գզուելու գործողութիւնն է, որուն համար կը գործածեն ու իլօ ըստած մեքենայ մը։ Այս մեքենան իր վրայ ունի ընդարձակ կտու մը, ուր կը դնեն բամբակը։ Կտուը միշտ կը շարժի եւ այս կերպով բամբակը կը տանի երկաթեայ ափսածեւ երկու գլաններու տակ, որոնց միջեւ կը մնայ

եւ յետոյ դուրս ելած արտէն կը կառչի սուր ծայրեր: ունեցող քանի մը կըրթածեւ կարկահներու, որոնց ակաւները ամէն կողմ կը քաշկուտեն բամբակը եւ դայն աղէկ մը բանալէ ետք միայն կը թողուն: Այն ատեն բամբակը կ'իյնայ երկրորդ կտաւի մը վրայ, որ մեքենային շրջանակէն դուրս կը հանէ դայն ու կը մաքրէ փոշիներէն եւ ուրիշ նիւթերէն: Լէլլիի լաւագոյն դրութեամբ շինուած իւրաքանչիւր ուիլլօ օրական միջին հաշուով 3500 քիլօ խամ բամբակ կը գործէ: Ուիլլոյի միջոցաւ բացուած եւ մաքրուած բամբակը տակաւին հեռի է գզուելու գործողութեան ենթարկուելէ: Պէտք է որ անցնի դարնող, մաքրող եւ տաքածող գործիքներէն: Այս մեքենաներուն առաջինը մէկ վայրկեանի մէջ իւր 1300 հարուածի հաշուով կը ծեծէ բամբակը եւ կը քաշէ կը հանէ այն բոլոր օտար նիւթերը, որոնք կրնան խառնուած ըլլալ անոր մէջ: Երկրորդ մեքենային պաշտօնն է տեսակ մը միածեւ ժապաւէնի վերածել բամբակը եւ փայտէ գլանի մը շուրջը փափառել դայն: Ահա այս ժապաւէնն է որ գզումի գործողութեամբ կը վերածուի նոր ժապաւէնի մը: Գզումը ա'յնպիսի գործողութիւն մըն է, որ ամէնէն կնճռոտ մեքենան կը պահանջէ եւ ամէնէն աւելի այս մեքենան է որ յոգնեցուցած է ճարտարագէտներուն միտքը: Տեսանք որ բամբակը խառնակ թելերէ բաղկացած ժապաւէնի մը ձեւով կը ներկայանայ գզող մեքենային, որ թելերը կը շտկէ, առանց անոր ժապաւէնի ձեւը փոխելու: Յետոյ կուգայ երկնցնելու գործողութիւնը որ ժապաւէնները կը վերածէ միօրինակ թելերու: Ամէնէն վերջը կուգայ ոլորելու գործողութիւնը, որ կ'ըլլայ մըլ-նեկնի ըստած մեքենայով: Այս մեքենան կը բաղկանայ երկու մասէ, մէկը հաստատուն, միւսը շարժուն: Առաջինը կը պարունակէ ոլորելի բամբակով լեցուն ճախարակներ եւ կարգ մը գլաններ, որոնցմէ կ'անցնի բամբակը եւ կ'երթայ շարժուն մասին մէջ: Այս մասը սայլ մըն է, որ տախտակամածին վրայ հաստատուած երկաթէ ուղիի մը վրայ կը թաւալի եւ ոլորելու պաշտօն ունեցող իւրը կը տանի կը բերէ: Ամէն անգամ որ այս սայլը մեքենային կեդրոնէն կը հեռանայ, իւրը կը դառնան եւ այս շարժումին մէջ կ'ոլորեն թելերը: Մըլ-նեկնի վրայ կը դառնուն քանի մը հա-

ըիւր իւր, որոնց թիւը փոփոխական է մանարանին համեմատ: Միայն թէ ո՛րչափ աւելի բարակ ոլորուի թելը, այնչափ աւելի շատ կ'ըլլան իւերը: Մը-ճեճճին կրնայ արտադրել ի՛նչ թիւ մանած որ ուզուի: 1000 մէդը երկայնութիւն ունեցող եւ միայն 250 կրամ կշռող կարժ (չիլե) մը կը համապատասխանէ թիւ 200 մանածին եւ Անգլիացիք յաջողած են մինչեւ թիւ 250 չինել, բայց այսքան նուրբ թիւերը Թուրքիոյ հրապարակին վրայ չեն սպասիր: Մասնաւորաբար Պոլսոյ հրապարակին վրայ կ'սպասին հետեւեալ երկիրներու ստորեւ նշանակուած թիւով մանածի տեսակները. —

Մանած ներմակ	{	Տիւզ քասարսըզ	10/12	Մեծ մասամբ իտալակ.
		» քասարլը	4/14	» » Անգղ. Իտ. Ա.
		Քվրազ քասարսըզ	16/24	» » Իտալական
Թիրե ներմակ	{	» քասարլը	18/24	» » Անգղ. Իտ. Ա.
		Քասարլը	4/32	» » Անգղ. եւ Իտ.
		Քասարսըզ	14/32	» » » »
Մանած լանիվեթս	{	Տիւզ	4/12	» » Անգղիական
		Քվրաք	8/14	» » »
Կաւմիր		Տիւզ	4/24	» » Աւստրիական
Էլվան		»	8/20	» » Անգղիական
Չին		Քվրաք Քասարլը	36/60	» » Իտալ., Անգղ.
Պալըզնը վե		Քասարսըզ	4/100	» » Անգղիական
Չասրնը քիրեսի				

* * Բո՛ւն կերպասներուն վրայ խօսելէ առաջ, դիտել տանք որ հիւսելու արհեստին մէջ այնքան յառաջդիմութիւն եղած չէ որքան մանելու արհեստին մէջ: Եւ իրաւ ալ հին գործասեղանները շատ չեն տարբերիր՝ անոնցմէ, որոնք այսօր կը գործածուին միօրինակ (սիւզ) կերպասներ հիւսելու համար: «Հիւսելու արհեստին մէջ եղած յառաջդիմութիւնը երկու տեսակ է, կ'ըսէ հեղինակ մը, մեքենական աշխատութեան հաստատումը՝ պարզ եւ միօրինակ կերպասներու համար եւ զարդարուն հիւսուածոնք շինող գործասեղաններուն պարզացումը»:

Հիւսելու գործողութիւնը կը կատարուի զուգահեռաբար պրկուած երկու կարգ թելերու միջոցաւ: Առաջին կարգը, որ կերպասին երկայնութեանը պրկուած է, կը կոչուի տուէջը, իսկ երկրորդ կարգը, որ առաջինին հետ կ'ընդելուզուի, կը

կոչուի թեզան: Ոստայնանկին գործը մեքենայի միջոցաւ կատարելու ջանքեր եղած են, բայց տակաւին անթերի կերպով չեն յաջողած, որովհետեւ գործը բաւական դժուար է: Ոստայնանկին վարժ ձեռքերուն շարժումները մեքենայի միջոցաւ կատարելու համար պէտք է գտնել ա'յնպիսի ճշտութիւն մը եւ ներդաշնակութիւն մը որ դիւրին չէ: Այսու հանդերձ թէ՛ Անդլիոյ եւ թէ՛ Ֆրանսայի մէջ կը հնարուին կերպաս հիւսող մեքենաներ որոնք սա կամ նա պայմանը կը լրացնեն: Ամէնէն աւելի գոհացուցիչ արդիւնք տուող մեքենաներն են Շարբի, Լ'ոպլըդի եւ Քէօլալէնի գործասեղանները:

* * * Խօսելէ առաջ խոսային, տպածոյին, մարմաշին եւ շղարշին շինութեան եղանակներուն վրայ, կը ներկայացնենք մայրաքաղաքիս մէջ այս ապրանքներուն վրայ ընդարձակ գործառնութիւն ունեցող վաճառականներուն ցուցակը:

×

Գաւառացի խանութպաններուն օգտակար ըլլալու համար ստորեւ կը նշանակենք Պոլսոյ Մանիֆաքուրայի հրապարակին զլիսաւոր վաճառականներուն անունները, անոնց գործառնութիւններուն նկատմամբ հետեւեալ դասակարգութիւնը ընելով. —

1. ՄԱՆՍԺ.

2. ԱՄԵՐԻԲԱՆ ԿՏԱԻ.

3. ՏԻԻԼՊԷՆՏ ՈՒ ԴԱՍԱՐԼԸ.

4. ՄԱՆԻՖԱԹՈՒՐԱ, ԽԱՌՆ.

5. ՊԱՍՄԱ.

6. ԶԱՆԱԶԱՆԻ.

1. Մանած

ԱՐՄԵՆԱԿ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ (անգլիական) (*)

Յ. ՔՆԱՃԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻՔ (անգլիական)

Մ. ԹԻՄՈՒՐԵԱՆ ԵՂԲ. (իսպակ. հերմակ ու գունաւոր քիւրէ)

Զ. ՀԱՃՕԲՈՒԼՕ (անգլիական)

Գաւառներու հետ թրանզիթով միայն գործողներ:

ԻԲՐԱՆՈՍԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ

ՄԷԼԽԱՍԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ

(Այս ցուցակը պիտի շարունակուի):

(*) Այս նշանը իւրաքանչիւր վաճառականին ո'ր ձեռքին մէջ զօրաւոր ըլլալը կը յայտնէ:

ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ԳԵՐՄԱՆ ԱՌԵԼՈՐԱԿԱՆ ԼԵԳՈՒԻ

Ա. ՆԱՏՈՒԱԾ

Այս և յաջորդ հատուածին մէջ գերման գիրերուն ձայները ցոյց տրուած են իրենց տակը դրուած հայերէն գիրերով: Ասոնց միջոցաւ ուսանողը պիտի կրնայ թէ՛ լաւ մը ըմբռնել գերման գիրերու ձայները և թէ՛ դիւրութեամբ կարգաւ բոլոր գերման բառերը, որոց արտասանութիւնները արդէն ստորեւ դրուած են հայերէն գիրերով:

ԴԱՍ 1.

i.	u.	m.	n.	i.	u.	m.	n.	i.	u.	m.	n.
ի	ւ	մ	ն	ի	ւ	մ	ն	ի	ւ	մ	ն
i.	u.	i.	m.	n.	n.	m.	i.	u.	m.	n.	
ի	ւ	ի	մ	ն	ն	մ	ի	ւ	մ	ն	
iu.	im.	um.	in.	iu.	um.	im.	iu.	um.	im.	iu.	
իւ	իմ	ւմ	ին	իւ	ւմ	իմ	իւ	ւմ	իմ	իւ	
			im.	in.	um.	iu.					
			իմ	ին	ւմ	իւ					

 ԳԵՐՄԱՆ գիրերուն մէջ ո (ն) եւ u (ու) գիրերը թէեւ շատ կը նմանին իրարու, սակայն եթէ ուսանողը լաւ մը դիտէ, պիտի տեսնէ որ գերմաներէն ո (ն) գիրը սեր հայերէն Ո գիրին պէս վերէն եւ u (ու) գիրը Ս գիրին պէս քալէն կցուած են:

ԴԱՍ 2.

e. r.
է ռ

e.	r.	i.	e.	m.	r.	e.	u.	r.
է	ւ	ի	է	մ	ր	ւ	ւ	ւ
er.	en.	in.	im.	em.	er.	mer.	im.	num.
էւ	էն	ին	իմ	էմ	էւ	մէւ	իմ	նում
nur.	ir.	mir.	mer.	num.	nur.	num.	en.	
նւր	իր	միր	մէր	նում	նւր	նում	են	
			un.	um.	er.			
			ւն	ւմ	էր			

 Ա գիրք (Ու)ի ձայն կը հանէ, ո՛չ թէ (Ի)ի, ինչպէս ճշտուի մէջ:

* Գերմաներէն ր գիրք մեր հայերէն (Ռ)էն եւ ճրաններէն ռէն թերեւ, աւելի մեր հայերէն (Ր)ի մօտ արտասանութիւն մը ունի:

ԴԱՍ 3.

d.

դ

d.	er.	der.	ir.	mir.	dir.	un.	und.	en.	end.
դ	էւ	դէւ	իւ	միր	դիր	ւն	ւնդ	էն	էնդ
im.	em.	dem.	dir.	der.	er.	un.	unn.	und.	
իմ	էմ	դէմ	դիր	դէր	էր	ւն	ւնն	ւնդ	
rund.	nur.	mir.	dir.	er.	en.	end.	und.	rund.	
րւնդ	նւր	միր	դիր	էր	էն	էնդ	ւնդ	րւնդ	

ԴԱՍ 4.

o. D = a. A.

օ Օ ա Ա

o.	a.	D.	A.	er.	or.	der.	oder.	Order.	an.
օ	ա	Օ	Ա	էր	օր	դէր	օրդ	Օրդ	ան
am.	man.	mann.	en.	end.	un.	und.	rund.	num.	
ամ	ման	մանն	էն	էնդ	ւն	ւնդ	րւնդ	նում	
nur.	er.	oder.	Order.	den.	dem.	dir.	mir.	am.	
նւր	էր	օրդ	Օրդ	դէն	դէմ	դիր	միր	ամ	
			man.		mann.				
			ման		մանն				

ՎԱՋԱՌԱՏՈՒՆԻ ԿԵԱՆՔԸ

ԲԻՒՐԱԿՆԻ հաշուակալին

Պատասխանները

1. — Տխար Լեւոն Ունճեանի ծախեցինք 4500 ղրշ. Վաճառք, որուն փոխարէն մեզ տուաւ 2000 ղրշ. հնչուն դրամ, 845 ղրշ. փոխ. գիր Տխար Յակոբ Սաաթճեանի վրայ, 1200 ղրշ. ի մուրհակ մը մեր հրամանին և 325 ղրշ. ի ապրանք: Զեղչ 125 և դրոշմատուրք 5:

×

Լուծում

Ա. Ե Ղ Ա Ն Ա Կ

Զանազան	Ընդհանուր Ապրանքին	
Ծախեցինք Տխար Լեւոն Ունճեանի, որ հետեւեալ կերպով կարգադրեց իր հաշիւը		
Սնուկ, հնչուն դրամ		2000
Գանձելի Տոմս, փոխ. գիր Տխար Յակոբ Սաաթճեանի վրայ	845	
Իր մուրհակը մեր հրամանին	1200	2045
Ընդհ. Ապրանք, իր տուած ապրանքը		325
Զեղչ, իրեն տրուած զեղչ		125
Ընդհ. Ծախս, Դրոշմաթուղթ		5
		4500

×

Բ. Ե Ղ Ա Ն Ա Կ

Զանազան Պարսկանք	
Ընդհանուր Ապրանքին	
Լեւոն Ունճեանի հաշիւը	4500

Զանազանք

Զանազան Պարսականաց

Տիար Լեւոն Ունճեանի, իր հաշիւը

Սնուկ, վճարած գումար

2000

Դանձելի Տոմս, փոխ"գիր Տիար Յ. Սաաթ-

ճեանի վրայ

845

Իր մուրհակը մեր հրամանին

1200

2045

Ընդհ. Ապրանք, իր տուած ապրանքը

325

Զեղչ, իրեն տրուած զեղչ

125

Ընդհ. Ծախք, Դրոշմաթուղթ

5

×

4500

Թէեւ Տիար Լեւոն Ունճեանի հաշիւը թէ՛ պահանջող
և թէ՛ պարտական կ'ըլլայ միանգամայն, բայց հոգ չէ, ո-
րովհետեւ յաճախ պէտք կ'ըլլայուի նախորդ գործառնու-
թեանց պայմանները աչքէ անցընել: Առաջին եղանակէն ո՛-
ւե է տեղեկութիւն կարելի չէ քաղել, ուստի անոր կիրա-
ռութիւնը անգործնական է:

2. — Տիար Գրիգոր Համբարձումեան 450 ոսկիի մեր
հաշուեցոյցը կը վճարէ 3 % զեղչով:

×

Լուծում

Ա. Ն Ղ Ա Ն Ա Կ

Զանազանք

Տիար Գրիգոր Համբարձումեանի

Սնուկ, իր վճարումը

436, 50

Զեղչ, 3 % զեղչ

13, 50

×

450

Բ. Ն Ղ Ա Ն Ա Կ

Սնուկ

Տիար Գրիգոր Համբարձումեանի

Իր վճարումը

450

Զեղչ,

Սնուկին

3 % զեղչ 450ի վրայ

13, 5

×

Առաջին եղանակը նախընտրելի է, որովհետեւ Մայր
Հաշիւին մէջ Տիար Համբարձումեանի գործառնութիւնը կը
պատկերանայ մանրամասնօրէն:

Պատրաստ պաշտօններ Օսմանեան պանֆային մէջ

Օսմ. կայս. պանքան Պոլսոյ եւ դաւառի իր մասնաճիւղերուն համար հինգ պաշտօնեաներու պէտք ունենալով, մրցում մը բացած է: Քննութեան նիւթերն են՝ առեւտրական եւ վարչական թղթակցութիւն Փրանս. կամ անգլ. լեզուներով, թեկնածուներու կողմէ խօսուած կամ գրուած լեզուներ եւ մասնաւորապէս թուրքերէն, հաշուաւարութեան տարերք, առեւտր. օրէնսդիտութիւն եւ առեւտր. աշխարհագրութիւն, տոկոսի եւ զեղջի հաշիւներ եւ փոխանակողնի գործեր չարպիդրած, մանր դրամի վրայ գործողութիւններ, արժեթուղթի գնում եւ վաճառում եւայլն:

Դիմումները կ'ընդունուին մինչեւ Մարտ 10 (Ն. Տ.) ամէն օր ժամը 1էն 4½, բացի տօնական եւ ուրբաթ օրերէ: Մրցումին մասնակցողը պէտք է առնուազն 17 և առ առաւելն 30 տարեկան ըլլայ եւ լաւագոյն վկայութիւն ու երաշխաւորութիւն ցոյց տայ:

Մեր պատասխանները

ԳԵՈՐԳ ԷՖ. ԱՐԵԱՀԱՄԵԱՆ (ԷՏՐԵԿ). — Ստացանք ձեր բաժնեգիրն: Մենեյի հինգ հատորներն ու 100 այցաքարաւ որո՞ւ յանձնել պէտք է: Հաճեցէք իմացնել: Շնորհակալութիւն ձեր համակրական առդերուն համար:

ՅԱԿՈԲ ԷՖ. ՍՎԱՅՏԵԱՆ (ԱՏԱՔԱՎԱՐ). — Ձեր բաժնեգիրն յանձնուեցաւ մեզ: Մենեյին ու այցաքարաւ անշուշտ ստացաք: Շատ շնորհակալ ենք ձեր քաջակրական առդերուն համար:

ԽԱԶԻԿ ԷՖ. ԷՎՐԷՆԵԱՆ (ԿԻՐԱՍՈՆ). — Ստացանք ձեր զրկած մանտարոստը:

ԱՐԱՅ ԷՖ. ՎԱՐԺԱՊԵՏԵԱՆ (ԱՏԱՔԱՎԱՐ). — Տարեկան բաժնեգիրն կրնաք ուղղակի մեր հասցէին զրկել Օսմ. մանտարոստով: Ձեր ազդը կը հրատարակուի իր կարգին: Եթէ կը փախաքի՞ր որ ուղղակի ձեզ զրկուին Մենեյի թղթակազմ հինգ հատորները եւ 100 այցաքարաւ, հաճեցէք առաքման ծախքը, 6 զրշ., բաժնեգիրին հետ զրկել կամ հոս, Պոլսոյ մէջ, մէկը ցոյց տալ որուն կարեւանք յանձնել:

ՍՏԵՓԱՆ ԷՖ. ՓԱՆՈՍԵԱՆ (ԿԵՏԵԿ). — Ստացանք ձեր զրկած դրոյմաթուղթերը: Մենեյի առաքման ծախքն է 5 և այցաքարաւնը 1 զրշ.:

Արտօմսքր 2. Ս. Խ. ԻԻԹԻԻՃԵԱՆ || Տպագր. Ն. ՊԵՐՊԵՐԵԱՆ ԵՒ ՈՐՊ.

Կարեւոր

Ծանուցումը հետզհետեւ հալսակնէր և մեկը կ'ըլլայ ճարտարական յանուցիւնութեան եւ տնտեսական զարգացման, Արհեստի կամ ճարտարարուեստի ամէն կատարելագործութիւն եւ տնտեսական ոգիի ամէն իմաստուն հնարք կորսնաւ, անգիտացում պիտի ըլլային, եթէ ծանուցումը չծառայէր իրեն միջոց հաղորդակցութեան: Ծանուցումը կես դարէ ի վեր հրաշալի յանուցիւնութիւններ ըրած եւ տոռոսուրի շաւաղոյն ազդակներէն մեկը եղած է: Կ'ըսուի թէ միայն Ճրանսայի մէջ տարին 500,000 ոսկիի գործ կ'ըլլայ ծանուցումի վրայ: Անգլիոյ եւ մանաւանդ Ամերիկայի մէջ այս թիւը եռապատկուած է:

Հարցումներ

Եթէ մարդ մը իր դասին փոխանորդ կարգէ ուրիշ մեկը եւ անիկա ալ՝ առանց փոխանորդեալին արտօնութեան՝ իրաւախօն ըլլայ՝ նոյն դասին համար, այս իրաւախօնութիւնը վաւերական կը նկատուի՞:

— Պատասխանը կարգաւ Մէժէլլէի հինգերորդ հարցման մէջ: Գլխի մէջ, իմ 46 է՝ յարգումս 1542:

Եթէ մեկը հարցնէ ուրիշի մը թէ «Այս ինչ անձին սա չափ լըռ. պարտ ունիս՞», եւ անիկա ալ՝ զրուիսը խոստահեցնէ, առանց բառ մը ըսելու, իր պարտքը խոստովանած կը նկատուի՞ թէ ոչ:

— Պատասխանը կարգաւ Մէժէլլէի 1586-րդ յարգումին մէջ:

Կարապետ Յ. Էմմերեան

Ժ.Ս.Մ.Ս.Յ.ՈՅՅԻ Վ.Ս.Ճ.Ս.ՈՍ.Կ.Ս.Ն.

Պոլիս, Մեծ շուկայ, Զուխանի խանի դէմ, Թիւ 27

Առաւել քան հարեք կը հաստատուի այն խօսքը թէ ժամանակը դրամ է եւ հօտապահութիւններ՝ առաքինութիւն: Արդ, շիտակ բանող ժամացոյց մը ունենալ անհրաժեշտ է: Կեանքի ընթացքին մէջ ճշտապահ գտնուելու համար՝ Մեր վաճառատան մէջ կը գտնուին երկվայրկեանական ճշտութեամբ բանող ընտիր ժամացոյցներ, որոնց բանուածքը մէկ տարուան համար կ'երաշխաւորուի մեր կողմէ: Հակառակ պարագային, վաճառատանս փորձ ժամագործը պատրաստ է ամէն ատեն՝ ձրիաբար շինել աւրուած ժամացոյցները: Դիւրամառչելի գիներ: Աւրուած եւ հին ժամացոյցներու կանոնաւոր եւ արագ նորոգութիւն: Անգամ մը մեր վաճառատունը այցելել իրաւական է այս ըստեաններուն ճշտութեան համոզուելու համար:

Ռուսական Ոսկերեւի

ՄԻՄԱՅ, ԿԼԱՊՏԱՆ, ԹԵԼ ԵՒԱՅԼՆ
Մոսկուայի հռչակաւոր գործարանին, որուն միակ
մթերանոցն է

Կ. ՊՈԼԻՍ, ԱՅՆԱՃՐԱՐ ԹԻՒ 19
ՍԵՐՈՆ ՃԻՎԱՆ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ

ԿԱՐԱՊԵՏ ԱՐԱՊԵԱՆ

ՄԱՀՄՈՒՏ ՓԱՇԱ ՃԱՏՏԷՍԻ

ԶՈՐԱՊԱՃԻ ԽԱՆԻ ԿԻՅ, ԹԻՒ 46

Վաճառատանս մէջ մեծաքանակ և փոքրաքանակ կը ծախուին
ամէն տեսակ ճերմակեղէն ապրանք, գուլիցերական եւ անգ-
լիական. խիստ դիւրամատչելի գիններով:

Ծանօթ խանութպաններու համար դիւրամատչելի պայ-
մաններ եւ վճարման գիւրութիւններ կը տրուին:

ՇՐՋԱԲԵՐԱԿԱՆ

Կ. Պոլիս 13 Յունվար 1906

Տէ՛ր

Մագսուտ Նարլեան եւ
Ա. Համամճեան անունին տակ
մեր կազմած առեւտր. ընկե-
րութիւնը 1905 մայիս 10 էն
ի վեր լուծուած ըլլալով,

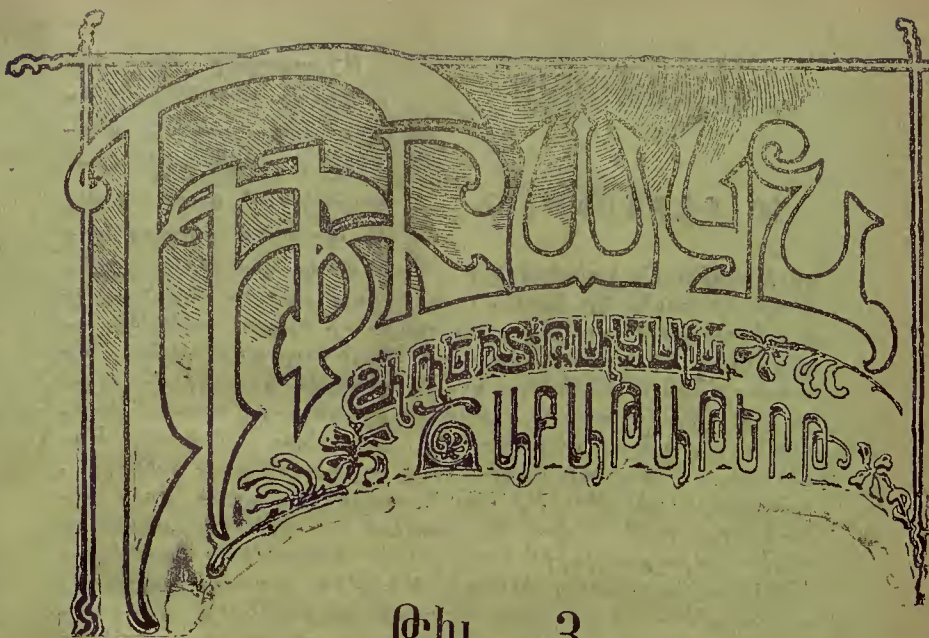
ՄԱԳՍՈՒՏ ԷՅ. ՆԱՐԼԵԱՆ
յիշեալ առեւտր. ընկերու-
թեան գոյքերն ու պարտքե-
րը ստանձնած է: Այս պա-
րագան ծանուցանելէ ետք,
մեր մասին ցոյց տրուած հա-
մակրութեան համար շնոր-
հակալութիւն կը յայտնենք:

ՄԱԳՍՈՒՏ ՆԱՐԼԵԱՆ
Ա. ՀԱՄԱՄՃԵԱՆ

Տէ՛ր

Վերոյիշեալ շրջաբերակա-
նին համաձայն, Էրմենակ էՖ.
Համամճեանի հետ մայրաքա-
ղաքիս մէջ մեր ըրած առեւ-
տրական գործառնութիւննե-
րը իմ անուամբս ու հաշւոյս
պիտի շարունակեմ եւ կը
խնդրեմ որ նկատի առնէք
ստորագրութիւնս եւ ըստ
առաջնոյն շարունակէք ձեր
համակրութիւնը:

ՄԱԳՍՈՒՏ ՆԱՐԼԵԱՆ

ԹԻՒՆ 3

15 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 1906

Կարմիր
40
Հարյուր

Հարյուր
40
Կարմիր

ԶՈՒԳԱԿՇՈՒ ԵՐԿՈՒ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆՆԵՐՈՒ
ԿՐԱՍՍԱՐԼԵՒԻՆ պատմութիւնը եւ շինութեան
նշանակները
ԱՄԵՐԻԿԱՆԻ, Մարմաշի եւ Բասարլի վաճա-
ռականներուն անունները
ԱՆԳԼՈՑ ՊԱՆԻՍ ԻՆՏՐՈՒ Կը բարձրացնէ
գեղջի սակը
ՀԱՐՍՏՈՒԹԵԱՆ ԴԻՏՈՒԹԻՒՆԸ . — Դրա-
մագլխին սահմանը
ԱՌԵՒՏՐ. ԻՐԱՒԱՐԱՆՈՒԹԻՒՆ . — Ո՞ր
գործերը առեւտրական կը նկատուին
ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ հաշիւներ
ԴԵՐՄԱՆԵՐԷՆ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԼԵԶՈՒ . —
Զորս դաս
ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՆԱՄԱԿՆԵՐ
ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՀԱՇՈՒՍԱԼՈՒԹԻՒՆ . —
Հաշիւին դերը
ԼԱԶԻՎԷՐՏ ՏԻՄԻ հոլանտական
ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՏՊԱԳՐ. ՆՇԱՆ ՊԵՐՊԵՐԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ

Այցալաբար

Ե Ի

ԻՐ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

Այցալաբարը իբր 300 տարուան հնութիւն մը ունի: 17րդ. դարուն վերջերը Բարեղի մէջ հրատարակուած գրքի մը մէջ կը պատմուի որ պարզ խա-

ղի թուղթի մը ետեւի կողմը անուն մը կը գրուէր եւ բարեկամի մը տունը կը ձգուէր, իբրեւ այցելութեան նշան: Այս է ահաւասիկ ծագումը այցալաբարին որ երկար առեւն ձեռագիր եղաւ եւ Լուի Ժ2. ի օրով միայն տպագիր վիճակ մը առաւ: 1750 ի տետները սկսան գեղեցիկ զարդերով շրջանակել այցալաբարը, որ նորաձեւութեան կարգ անցաւ: Զարդական արուեստի վարպետները, Փրակոնառ, Շօֆառ, Մօրօ եւայլն, հիանալի ծաղիկներով ու նկարներով պէսնեցին, պճնազարդեցին թուղթի այս կտորիկները, որոնց վրայ անունները մերթ ձեռքով կը գրուէին եւ մերթ կը քանդակուէին, իւրաքանչիւրին ճաշակին եւ կացութեան համեմատ: 1780ին, այցալաբարները իրենց սեթեւեթեալ տարազը փոխելով, պարզութիւն մը ստացան եւ միայն դափնիներով զարդարուեցան: Յետոյ նորաձեւութեան կարգ անցան կարկառուն եւ վարդազոյն այցալաբարները եւ վերջապէս երեւցան կլասե տեսակները: Մինչեւ 1835, այցալաբարները պարզ թուղթերու վրայ կը տպուէին երբ թղթավաճառ մը արուեստագիտական նոր ու գեղեցիկ քարզ մը շինեց ու ժապաւէնով շրջանակեց: Այսօր այցալաբարները ընկերային յարաբերութեանց համար անհրաժեշտ տարր մը եղած են, և ասոր համար է որ Բիւրակն իր տարեկան բաժանորդներուն կը նուիրէ մաքուր ճերմակ թուղթի վրայ գեղատիպ 100 այցալաբար, հնգհատոր թղթակազմ Մեկնիկի և տասը տողնոց ծանուցում մը տպել տալու իրաւունքին հետ:

«Բիւրակն»ի պայմանները

Տարեկան բաժնեգին, կանխիկ շրջ.	60
Վեցամսեայ «	30
Յումամսեայ «	15
Միամսեայ «	5

Տարեկան 60 շրջ. կանխիկ վճարող ամէն բաժանորդ պիտի ստանայ երեք նուէր.

1. — Մեծեղի, քղթակազմ 5 հատր 30
2. — Այցալաբար, 100 հատ 10
3. — Մինչեւ 10 տողնոց ազդ մը 20

60

Առաջին երկու նուէրները Պուլիս յանձնելի են: Անոնք որ կ'ուզեն թղթատարի միջոցաւ ստանալ, պէտք է վճարեն ծախքը, 6 շրջույ:

Մեծեղիին կիսակաշի կազմուած տեսակը ուզողներ պէտք է վճարեն կազմողէքը, 5 շրջույ:

«Բիւրակն» ձեռքէ կը ծախուի 40 փարա Պուլոյ մէջ եւ 50 փր. գաւառաց մէջ:

ԴԻՄԵԼ ԿԻՄՕՆ ԶԷՍԼԷՔՃԵՍՆԻ, Մանգումէի Տպարանը